

Talous on kaiken takana - ovatko hyvinvointialueet umpikujassa vai tienhaarassa?

Terveys ja talouspäivät 28.8.2025

Timo Aronkytö, hyvinvointialuejohtaja

TILAAJILLE

Hyvinvointialueet veivanneet talousnumeroita mielensä mukaan – Ministeriö ärähtää: Luvut vertailukelvottomia

28.12.2022 11:05 [LAKI](#) [SOTE](#) [TERVEYDENHUOLTO](#) [KUNNAT](#) [KANSANTALOUS](#)

Valtiovarainministeriön mukaan hyvinvointialueet joutuvat ensi vuonna tarkentamaan tulojaan ja menojaan moneen kertaan.

Budjetit uusiksi. "Menot ja tulot tarkentuvat ensi vuonna vielä moneen kertaan", toteaa valtiovarainministeriön finanssineuvos Ville-Veikko Ahonen hyvinvointialuiden

Rahoituksen epävarmuus ja tiukka ohjaus aiheuttaa ongelmia. Silti lyhytnäköisten säästösuunnitelmien sijaan tarvitsemme pitkälle aikavälille suunniteltuja luovia ja kestäviä ratkaisuja. Uusien innovatiivisten ratkaisujen löytäminen on avain laadukkaaseen, mutta kustannustehokkaaseen toimintaan. Katse siis pitkälle tulevaisuuteen!

POLITIikka

"Sote-satraappien" ykkönen lataa hurjan viestin: Tästä kaikesta tulisi nyt leikata

VM:n osastopäällikkö Ville-Veikko Ahonen ehdottaa höllennyksiä hoitajamitoitukseen ja hoitotakuuseen. Myös sairaalaverkko ja palveluvalikoiman rajausta kuuluvat hänen säästöehdotuksiinsa.

VM:n osastopäällikkö Ville-Veikko Ahonen kertoo videolla, pitääkö kansalaisten olla huolissaan palveluiden heikentymisestä. MIKKO HUISKO

Hanna Grästen-Lahtinen
Keskiviikko 20.3.2024 klo 9:20

POLITIikka

IL:n tiedot: Kolme sote-aluetta joutuu arviointimenettelyyn – Niitä uhkaa lakkauttaminen

Itä-Uudenmaan, Keski-Suomen ja Lapin hyvinvointialueet joutuvat arviointimenettelyyn. Lopputuloksena saattaa olla niiden lakkauttaminen ja yhdistäminen johonkin toiseen hyvinvointialueeseen.

"Jouduttiin arvaamaan", toteaa emeritusprofessori – tutkimus kertoo hyvinvointialueiden mahdottomasta tilanteesta

Sosiaali- ja terveystalouden ennakoarviointi oli hyvinvointialueiden aloittaessa poikkeuksellisen vaikeaa.

Hyvinvointialueilla jouduttiin alkuvaiheessa arvioimaan ja osin myös arvaamaan sote-kustannuksia. Kuva: Esa Huuhko / Yle, Henrietta Hassinen / Yle, kuvankäsittely: Kalle Purhonen / Yle

TIMO HYTÖNEN

14.11.2024 18:15

Status preesens:

Menoja liikaa/ meno(-t)kehitys tuloihin nähden liian korkealla tasolla.

Muutosohjelmat, uudistusohjelmat, sopeuttaminen (palvelurakenteen, -verkon saneeraus, priorisoinnit palveluvalikossa, tuottavuuden kasvattaminen, digi jne).

Tuloja (valtion yleiskatteinen rahoitus, 90% tuloista) liian pienet.

Keinoja rahoituksen kasvattamiseksi: lisärahoitushakemus, diagnoosimassojen rikastaminen, päätöksistä valittaminen jne.

Miksi sote kallistuu?

- Teknologian ja hoitojen kehitys
- Väestön ikääntyminen
- Kansalaisten odotukset

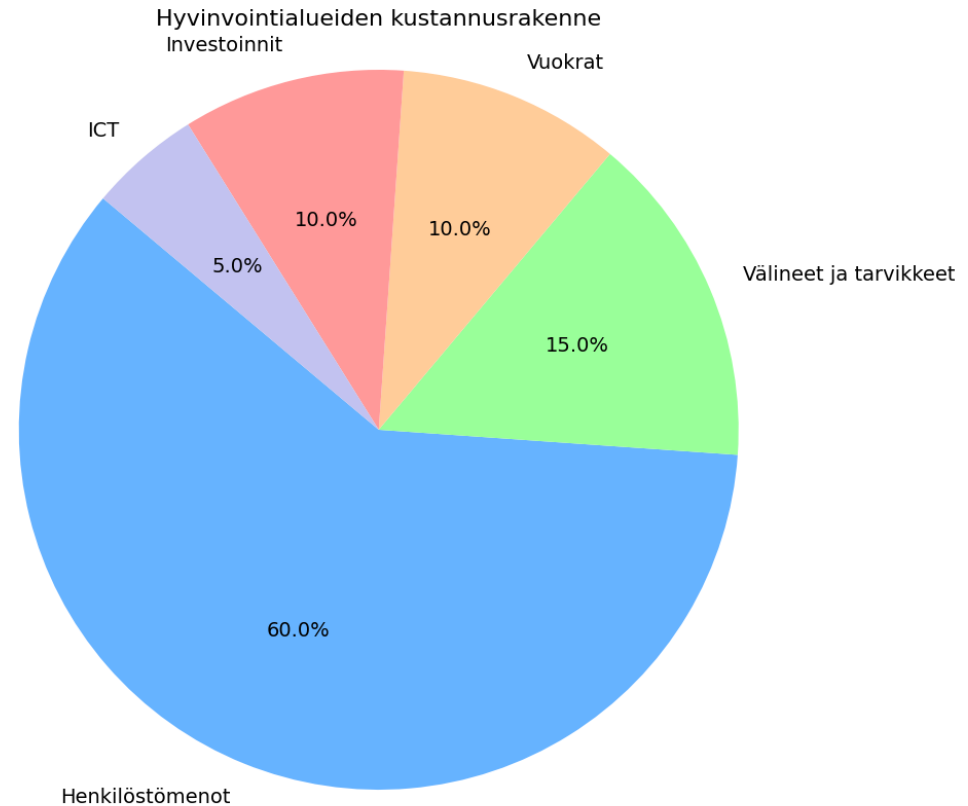
So when you say 'Jesus Christ THAT hurts', does that mean for the purposes of patient feedback that you're happy with the standard of care?

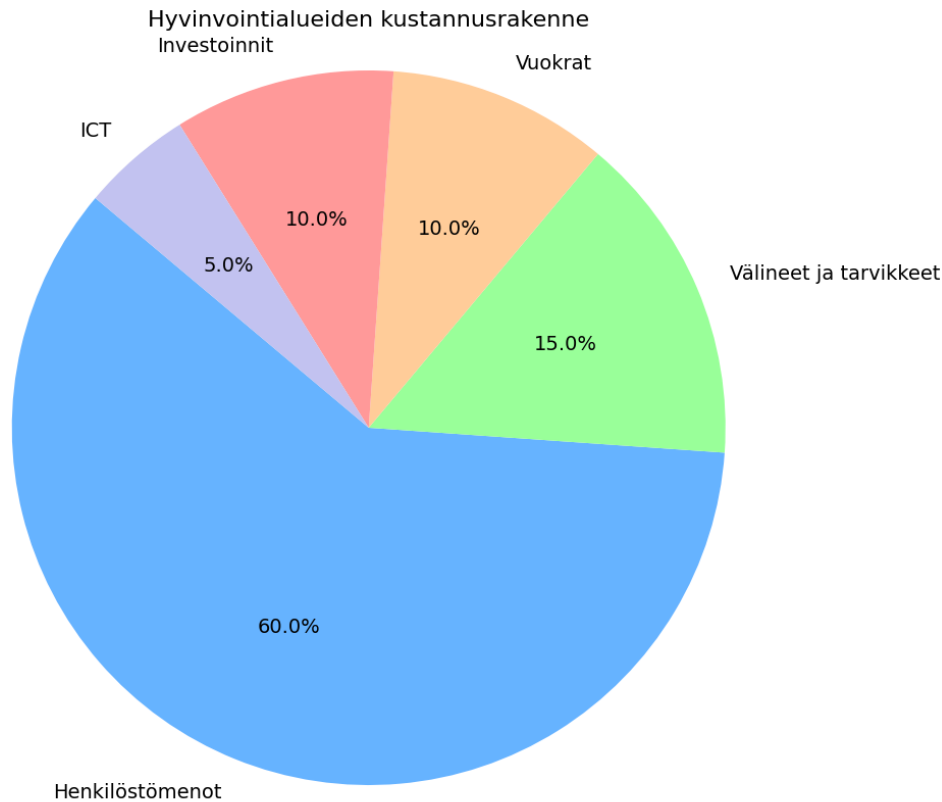
Miten sitten saadaaan kustannuksia alas?

Hyvinvointialue kustannusrakenne karkeasti

- Henkilöstömenot (60 %): Suurin menoerä, sisältäen myös hallinnon ja ICT-henkilöstön
- Välineet ja tarvikkeet (15 %): Lääkkeet, hoitotarvikkeet ym.
- Vuokrat (10 %): Kiinteistöjen ja laitteiden vuokrat
- Investoinnit (10 %): Rakennukset, järjestelmät, kalusto
- ICT (5 %): Järjestelmät, laitteet, ulkoistetut palvelut

Mistä voi siis säästää?

Sopeutuspotentiaali/ pääluokka:

ICT: pikemminkin investoidaan tähän

Investoinnit: keskussairaala jne. investoinnit kiinnitetty ad 5-10 vuotta.

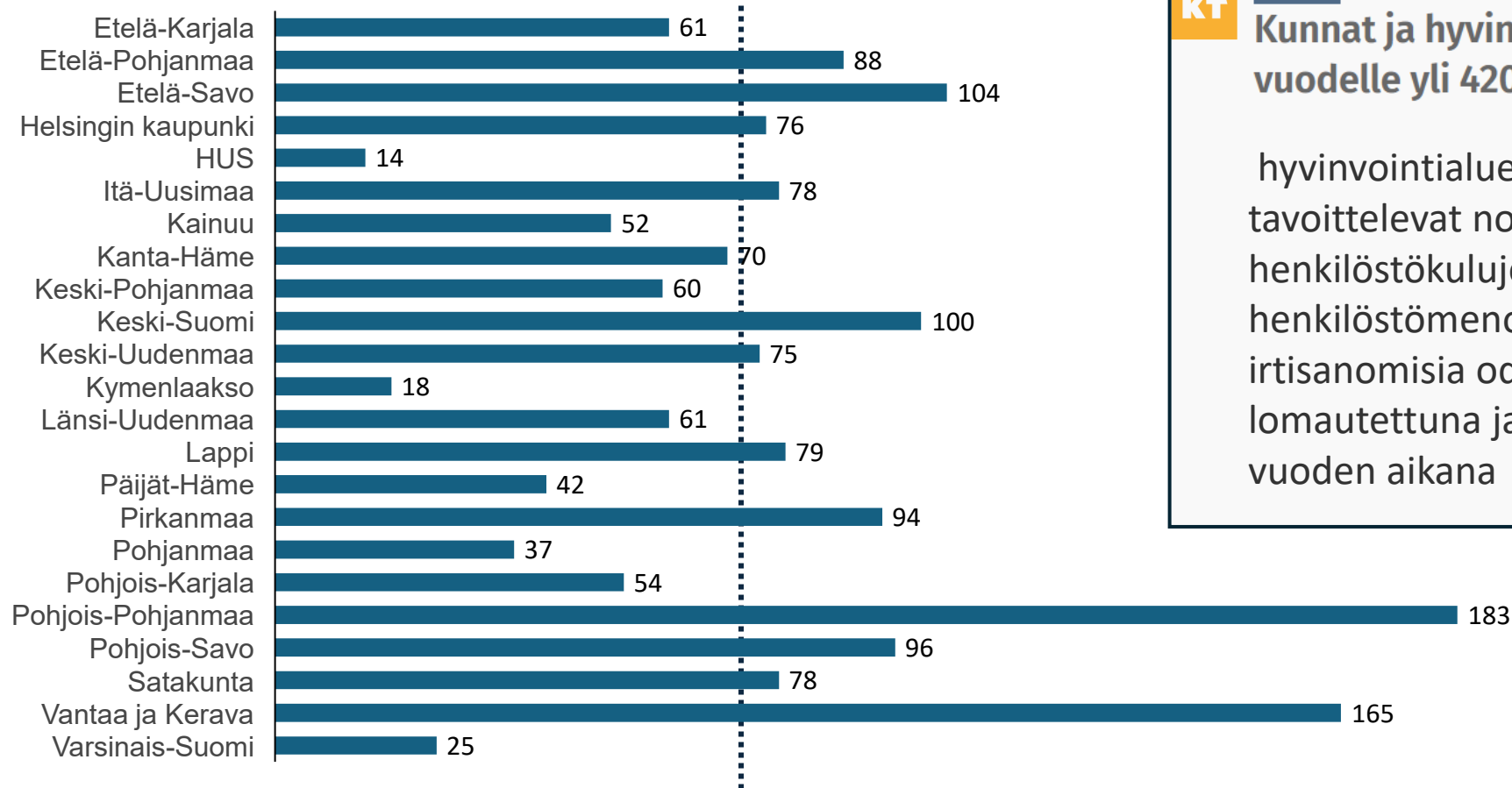
Vuokrat: vuokrataso määräytyy markkinoilla, investoinnit tehty, kunnat/investorit eivät luovu oletetuista tuotoista

Välineet ja tarvikkeet: kallistuvat hva-indeksiä nopeammin (teknologia kallistuu)

Henkilöstö: joustaa, jos joustaa!

Hyvinvointialueiden muutosohjelmista löytyy toimenpiteitä yhteensä noin 1700 kpl – toimenpiteiden määrä ja yksityiskohtaisuus vaihtelee suuresti eri hyvinvointialueiden välillä

Toimenpiteiden määrä hyvinvointialueiden muutosohjelmissa

TIEDOTE 22.2.2024

Kunnat ja hyvinvointialueet ennakoivat tälle vuodelle yli 420 miljoonan säästöjä

hyvinvointialueet ja kunnat tavoittelevat noin 251 M€ henkilöstökulujen säästöjä (n. 1,7 % henkilöstömenoista); lomautuksia ja irtisanomisia odotetaan jopa 5000 lomautettuna ja 500 irtisanottuna vuoden aikana

VAKEn uudistusohjelma – toimeenpanee strategiaa 2023- 2029

Uudistusohjelman hyvinvointialuetasoiset päälinjaukset*

*sisältyvät talousarvioon 2024 ja 2025

Säästää TS-kaudella 72 meur, vuoteen 2030 noin 300 meur, 2% tuottavuus

PALVELUJEN JÄRJESTÄMINEN

- **Palvelurakenteen** keventäminen kustannuskasvun hillitsemiseksi
- **Palveluprosessien** uudistaminen saatavuuden ja saavutettavuuden parantamiseksi.
- **Palveluvalikon** tehostaminen ja kustannusvaikuttavien tuotantotapojen tunnistaminen ja valitseminen tuotantotapa-analyysia hyödyntäen.
- **Ostopalvelujen** käytön optimointi
- ERIKOISSAIRAANHOIDON TEHOKAS KÄYTTÖ JA HOITOKETJUN SUJUVUUS (AV 12.12.2023)

DIGITAALISUUDEN HYÖDYNTÄMINEN

- **Digitaalisten ja etäpalveluiden** roolin kasvattaminen osana palveluvalikoimaa
- **Teknologian** hyödyntäminen asiakkaiden ammattilaisten tukena
- **Tiedolla johtaminen** toiminnan suunnittelun, johtamisen ja mittaamisen pohjalla

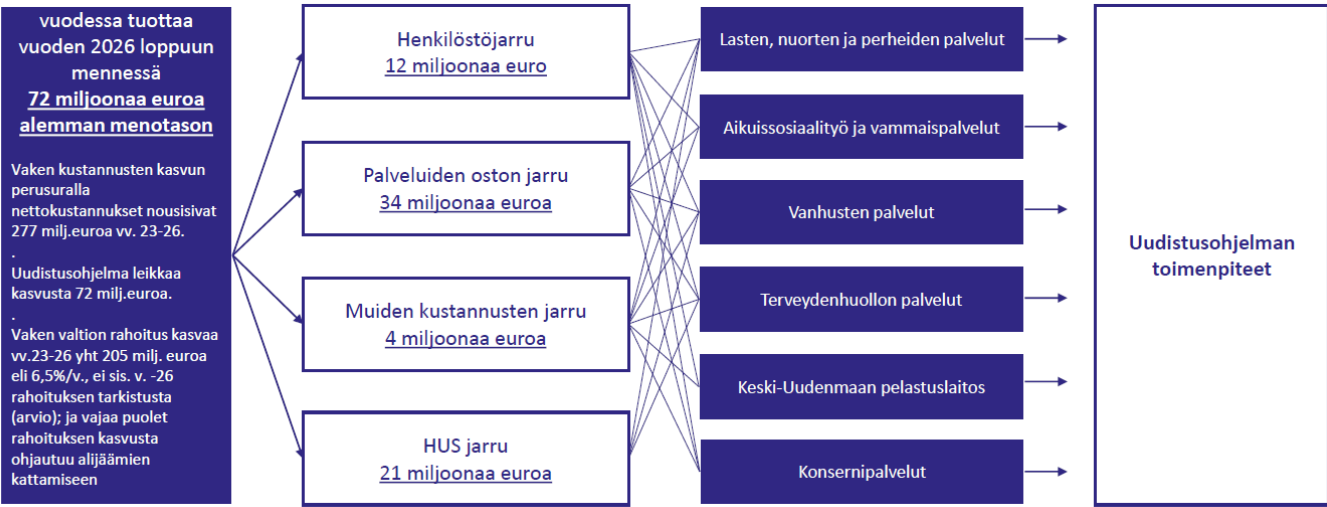
HENKILÖSTÖ JA JOHTAMINEN

- **Työhyvinvoinnin** lisääminen pitovoiman parantamiseksi
- **Omien vakanssien** täyttöasteen parantaminen ja vuokratyövoiman minimointi
- **Tarvitsemme** jokaisen työntekijän rakentamaan hyvinvointialuetta; työtehtävät, työntekopaikka ja osaamistarpeet voivat muuttua toimintaympäristön kehittyessä
- **Henkilöstörakennetta** optimoidaan vastaamaan palvelutarpeita

TUKIPALVELUT JA TOIMITILAT

- **Tilojen ja toimipisteiden** käytön tarkastelu, optimointi ja kapasiteetin hallinta
- **Tukipalvelujen** hiominen lisäämään tuottavuutta

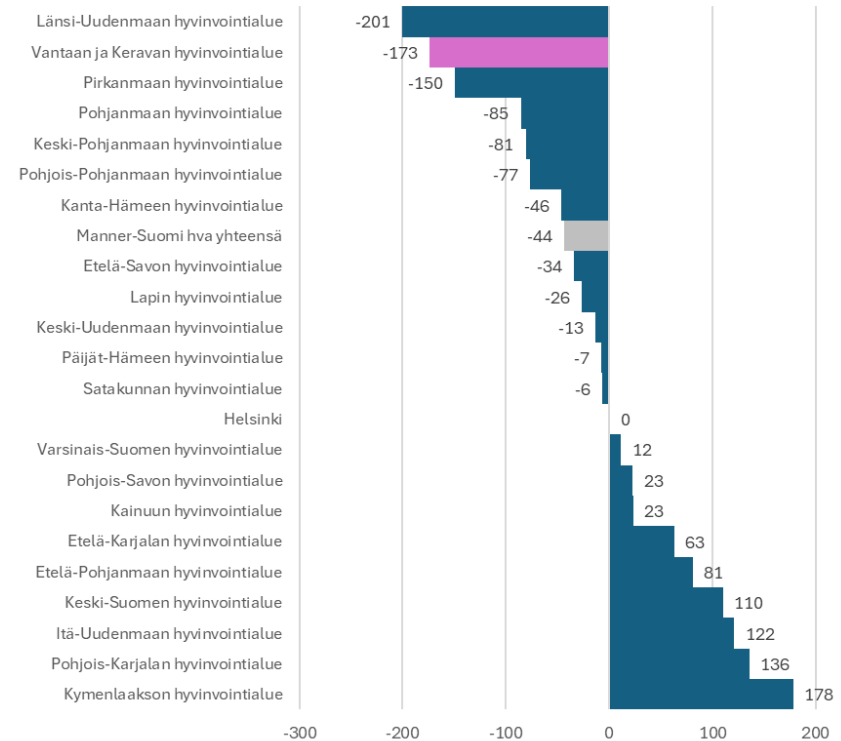
Uudistusohjelman euromääräisten tavoitteiden saavuttaminen

Kum.alijäämä ja toimintakatteen kasvu (pieneminen) sekä väestön kasvu hyvinvointialueittain v. 2023 - 2024

Hyvinvointialue	Kumulatiivinen alijäämä per asukas	Toimintakatteen kasvu % 23-24	Väestön kasvu %
Länsi-Uusimaa	262	-0,8 %	1,6 %
Kainuu	430	0,0 %	-1,0 %
Pirkanmaa	363	1,5 %	1,0 %
Pohjanmaa	371	1,6 %	0,2 %
Vantaa ja Kerava	574	1,7 %	1,5 %
Keski-Pohjanmaa	547	2,1 %	-0,2 %
Satakunta	473	2,4 %	-0,8 %
Kanta-Häme	573	2,6 %	-0,4 %
Pohjois-Savo	528	2,8 %	-0,3 %
Pohjois-Pohjanmaa	295	3,0 %	0,2 %
Etelä-Savo	587	3,1 %	-0,9 %
Päijät-Häme	439	3,2 %	-0,3 %
Varsinais-Suomi	512	3,4 %	0,4 %
Lappi	1 011	3,8 %	-0,4 %
Helsinki	87	3,8 %	0,8 %
Keski-Uusimaa	655	4,0 %	0,7 %
Etelä-Karjala	551	4,6 %	-0,6 %
Etelä-Pohjanmaa	572	4,6 %	-0,5 %
Keski-Suomi	937	4,8 %	-0,1 %
Pohjois-Karjala	424	6,1 %	-0,5 %
Kymenlaakso	586	6,4 %	-1,2 %
Itä-Uusimaa	840	6,8 %	-0,1 %
Manner-Suomi yhteensä	436	3,0 %	0,3 %

Asukaskohtaisen alijäämän muutos hyvinvointialueittain vuonna 2024 edelliseen vuoteen verrattuna

Hyvinvointialue saa enemmän rahaa, jos vanhemmat eroavat – "Kumpaan minun pitäisi kannustaa", kysyy Oma Hämeen johtaja

Hyvinvointialuejohtajat arvostelevat alueiden rahoitustapaa, joka ei kannusta tarpeeksi hyvinvoinnin parantamiseen.

Katri Nieminen

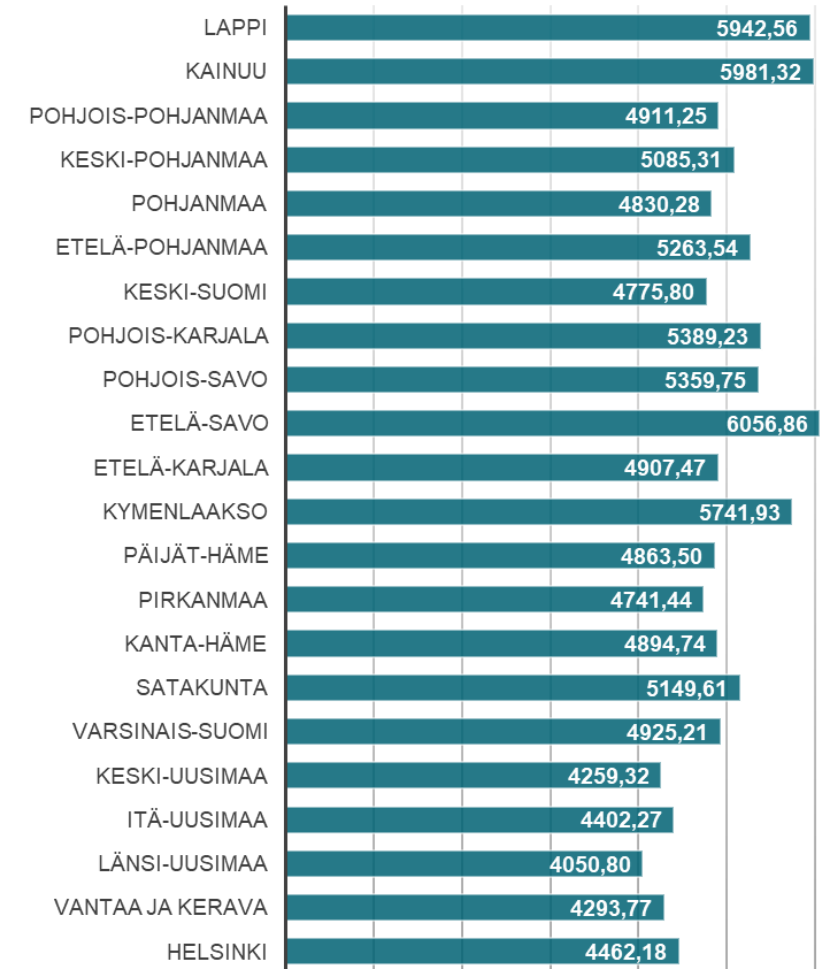
Tänään 5:00 | Päivitetty tänään 7:36

Rahoitusmallin haasteet – mutta silti paras malli joka keksitty

- Isossa kuvassa rahoitusmallin ajatus ja tarkoitus on hyvä – ohjataan rahoitusta tarpeen perusteella alueille
- Palvelutarvetta arvioidaan nimenomaan diagnoosiaineiston pohjalta – onko järkevää tai oikeudenmukaista mitata lastensuojelun tarvetta lääkäreiden kirjaamien diagnoosien perusteella?
- Hyvistä aikeistaan huolimatta malli ei tosiasiasa mittaa erityisen hyvin palvelutarvetta kokonaisuudessaan – erityisesti sosiaalihuollon palveluissa
- Kuten huomataan malli johtaa hyvin epätasa-arvoiseen tilanteeseen alueiden välillä
- Lisäksi kompleksinen malli toimii huonosti demokraattisessa päätöksenteossa – teknokratia ”kätkee” mallin sisältämät poliittiset & arvovalinnat

Hyvinvointialueen rahoitus per asukas

Umpikujassa vai tienhaarassa...?

Siirtyneestä rahoituksesta puuttui 0,7 – 1,0 mrd. euroa

Kannatteli kuntia v. 2023, mutta tilanne muuttui nopeasti, kuntien tilanteet heikkenemässä (huom!)

Edeltävästi v. 2020-2022 kuntataloutta elvytettiin koronatuilla, kustannukset jäivät päälle

Alueet saivat erimitallisen startin. VAKEn ”rakenteellinen” alijäämä oli 11 %. Siirtyneestä rahoituksesta puuttui eriä.

Kaikki alueet eri lailla hankalassa tilanteessa vrt. Leo Tolstoi: "Kaikki onnelliset perheet ovat toistensa kaltaisia, jokainen onneton perhe on onneton omalla tavallaan"

Valtion ohjaus perustuu lakiin, muttei tuota hyvinvointialueiden odottamia ratkaisuja; erillismenettelyitä enemmän kuin ennakoitiin (lisälainanottovaltuus-, arviointi-, lisärahoitus- jne.)

Alueet sopeuttavat ja säästävät; pitkän aikavälin visio on vasta muodostumassa...

Koetaan **epäoikeudenmukaisuuden tunnetta;** valituksia, kanteluita jne.

Uudistuminen ohjaa oikeaan tienhaaraan...

1.Sote-uudistuksen tavoitteet: vaikuttavuus, tuottavuus, priorisointi – aluedemokratia mahdollistaa oikeudenmukaisen sopeuttamisen

→ Kun alueen asukkaat saavat päättää, ratkaisut vastaavat todellisiin tarpeisiin ja arjen haasteisiin paremmin kuin keskitetysti ohjattu malli.

2.Vaativien palvelujen keskittäminen tuo vaikuttavuutta

→ Erikoissairaanhoidon vaatii valtakunnallista ohjausta ja keskittämistä – YTA-alueet vastaavat tästä.

3.Rohkeampi normien purku (valtio) ja johtaminen (alueet)

→ Sääntelyn keventäminen antaa hyvinvointialueille liikkumavaraa kehittää paikallisia ratkaisuja, jotka vastaavat alueen todellisiin tarpeisiin. Hallinnon ja johtamisen yksinkertaistaminen – vähemmän byrokratiaa, enemmän innovatiivisuutta ja vastuuta. VAKEn uudistusohjelma painottaa juuri tätä: rakenteiden kriittinen tarkastelu ja johtamisen selkeyttäminen.

4.Teknologia ja data – tuottavuus vain oikein käytettynä mahdollistaa tuottavuuden kasvun – vain oikein hyödynnettynä

→ Digitaaliset ratkaisut eivät ole itseisarvo, vaan väline, joka kytketään käytännön tarpeisiin. Valtakunnalliset tavoitteet edellyttävät laadukasta tietopohjaa ja yhteistyötä. VAKEn uudistusohjelma korostaa tiedolla johtamista ja teknologian hyödyntämistä tuottavuuden kasvattamiseksi.

Kiitos!

